Tabel 1 Opioïden bij dyspneu bij COPD in de palliatieve fase

Opioïden bij dyspneu in de palliatieve fase	
Indicatiestelling	**Aanbevolen behandeling**
Aanhoudende aanvalsgewijze (verergering van) dyspnoe ondanks optimale ziektegerichte en niet-medicamenteuze behandeling.[1] - Bij een opioïd-naïeve patiënt - Bij een patiënt die al een langwerkend opioïd gebruikt vanwege pijn	 Kortwerkend morfine 2,5-5 mg p.o. of 2,5 mg s.c of i.v. tot 6dd Kortwerkend morfine in een dosering van 1/6e van de (equi-analgetische) dagdosering morfine tot 6dd
Verslechtering van dyspnoe t.g.v acute pathologie zoals een COPD-longaanval, pneumonie of astma cardiale	Kortwerkend morfine 2,5-10 mg p.o. of 2,5-5 mg s.c. of i.v. tot 6dd
Dyspneu in de stervensfase	Volgens richtlijn Zorg in de stervensfase
Bij contra-indicatie of intolerantie voor morfine	Ander kortwerkend opioïd (bijv. 100 ug fentanyl sublinguaal of kortwerkend oxycodon 2,5-5 mg oraal of 2,5 mg s.c. of i.v tot 6dd)
Evaluatie	**Aanpassingen behandeling**
Indien na 1 week geen effect van kortwerkend opioïd	Staken opioïd
Indien positief effect, gebruik <4dd	Kortwerkend opioïd continueren
Indien positief effect, gebruik ≥4dd: - bij een opioïd-naïeve patiënt - bij een patiënt die al een langwerkend opioïd gebruikt vanwege pijn	Overweeg om te starten met langwerkend morfine 2dd 10 mg p.o. (overeenkomend met 6,6 mg morfine/dag s.c. of i.v. met zo nodig 5 mg kortwerkend morfine p.o. of 2,5 mg morfine s.c. of i.v. extra tot 6dd. Hoog zo nodig op in stappen van 25-50%; wees terughoudend met doseringen hoger dan 30 mg morfine/dag. Overweeg bij contra-indicatie of intolerantie voor morfine om te starten met fentanyl 12 ug/uur of langwerkend oxydodon 2dd 10 mg p.o. met zo nodig een kortwerkend opioïd (bijv. 100 ug fentanyl sublinguaal of 5 mg oxycodon p.o. of 2 mg s.c. of i.v. extra tot 6dd. Overweeg om bij een patiënt die een ander langwerkend opioïd dan morfine gebruikt de onderhoudsbehandeling te roteren naar morfine[2] met zo nodig kortwerkend morfine extra in een dosering van 1/6e van de dagdosering tot 6dd. Hoog zo nodig op in stappen

	van 25-50%; hierbij kan worden uitgekomen op hogere doseringen dan 30 mg morfine/dag.

[1] die optreedt op een voorspelbaar moment, dan wel meer dan 30 minuten aanhoudt.
[2] In dit geval wordt de equi-analgetische dosering morfine gegeven (zie pijnkaartje). De dosering van de langwerkende morfine kan dan hoger uitkomen dan 30 mg/dag.